

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN MIETINTÖ 9/2005 vp

Hallituksen esitys maantielaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä maaliskuuta 2004 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen maantielaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 17/2004 vp).

Eduskunta-aloitteet

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavan aloitteen:

— lakialoitteen maantielaiksi (LA 15/2004 vp — Irina Krohn /vihr ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 2 päivänä maaliskuuta 2004.

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon

(PeVL 3/2005 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Kaisa-Leena Välipirtti, liikenne- ja viestintäministeriö
- ympäristöneuvos Antti Kivipelto, puolustusministeriö
- rakennusneuvos Mauri Heikkonen, ympäristöministeriö
- johtaja Aulis Nironen ja johtava lakimies Seppo Kaasinen, Tiehallinto
- ylijohtaja Pauli Karvinen, Maanmittauslaitos
- ympäristölakimies Kalevi Laaksonen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
- yhdyskuntatekniikan päällikkö Jussi Kauppi, Suomen Kuntaliitto
- professori Tapio Määttä.

HALLITUKSEN ESITYS JA LAKIALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi yleisiä teitä koskeva laki, maantielaki. Se korvaisi vuodelta 1954 olevat yleisistä teistä annetun lain sekä oikeudesta entiseen tiealueeseen annetun lain. Samalla tehtäisiin vähäisiä muutoksia maankäyttö- ja rakennuslakiin, kiinteistörekisterilakiin ja luonnonsuojelulakiin.

Yleisiä teitä koskeva lainsäädäntö uudistettaisiin vastaamaan nykyisiä olosuhteita. Yleiset tiet

tulisivat olemaan maanteitä, joista valtio vastaisi aina tienpitäjänä. Tienpitoviranomaisena toimisi Tiehallinto. Maanteiden käyttö olisi edelleen maksutonta. Maantiet jaettaisiin liikenteellisen merkityksensä perusteella valtateihin, kantateihin, seututeihin ja yhdysteihin. Osa maanteista määrättäisiin valtakunnallisesti merkittäviksi runkoteiksi. Maantiet osana liikennejärjestelmää tarjoaisivat liikkumis- ja kuljetustarpeiden vaatimia toimivia, turvallisia ja kestävä ke-

hitystä edistäviä kulkuyhteyksiä koko maassa. Maantieverkon ulottuvuuteen ei ehdoteta muutoksia.

Maantien parantamisen ja uuden maantien tekemisen edellytyksiä täsmennettäisiin. Maantien rakentamisessa olisi otettava erityisesti huomioon liikenneturvallisuus, tien liikenteellinen ja tekninen toimivuus sekä ympäristönäkökohdat. Tien suunnittelun ja kaavoituksen suhde säilyisi eräin täsmennyksin nykyisellään. Tien suunnittelun avoimuutta ja vuorovaikutteisuutta kehitetään ja muutoksenhakuun oikeutettujen piiriä laajennettaisiin.

Maantiet olisi pidettävä yleistä liikennettä tyydyttävässä kunnossa. Kunnossapidon määräytymisessä otettaisiin huomioon liikenteen määrä ja laatu, tien liikenteellinen merkitys sekä säätö ja sen ennakoitavissa olevat muutokset, vuorokaudenaika ja muut olosuhteet. Maanteiden suoja- ja näkemäalueitäsmennöksiä täsmennettäisiin sekä tienvarsimainonnasta annettaisiin uusia säännöksiä. Alueellisille ympäristökeskuksille kuuluvat lupaviranomaisen tehtävät siirrettäisiin Tiehallinnolle.

Tienpitäjälle tulisi nykyisen tieoikeuden sijaan tiealueisiin omistusoikeus. Lisäksi lain voimaan tullessa olemassa oleviin tiealueisiin ja tiehen välittömästi liittyviin liitännäisalueisiin

syntyisi tienpitäjälle pääsääntöisesti omistusoikeus. Tietyissä tapauksissa kuten tien sijaitessa tunnelissa maantietä varten perustettaisiin tieoikeus.

Maantien lakatessa jatkuisi Tiehallinnon kunnossapitovelvollisuus tietyn ylimenokauden ajan, jos tietä käytettäisiin yksityisenä tienä.

Maantietoimitusta, joksi yleistietoimitusta nimitettäisiin, kehitettäisiin uudistamalla tilusjärjestelysäännöksiä. Korvausten saamisen nopeuttamiseksi voitaisiin lunastus jakaa kahdeksi maantietoimitukseksi, jos se ratkaistavien asioiden määrän tai laadun vuoksi olisi tarkoituksenmukaista.

Maantielaki ja siihen liittyvät lainmuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan noin kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Lakialoite

Lakialoitteessa ehdotetaan, että tietyn maantien käytöstä olisi mahdollista valtioneuvoston asetuksella kerätä aluetulli. Aluetulleja voitaisiin kerätä maantien ylläpidon kustannusten kattamiseksi, liikenteen sujuvuuden kehittämiseksi, ympäristön laadun parantamiseksi tai joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen suosimiseksi.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Tiealueiden omistusoikeus

Esityksen perusteluissa todetaan, että kiinteistöjärjestelmän selkeyden kannalta ehdotetaan, että tiealueet lunastetaan tienpitäjälle omistusoikeudella ja merkitään kiinteistörekisteriin kiinteistöiksi lunastusyksikköinä. Jotta selkeysvaa-

timus toteutuu, pitää myös olemassa olevat tiealueet selittää tienpitäjän omiksi. Kiinteistörekisterissä olevat yleisen tien rekisteriyksiköt muutetaan ilman eri toimitusta tai päätöstä lunastusyksiköiksi. Ehdotus koskee vain tiealueita. Olemassa olevat tiealueen ulkopuoliset liitännäisalueet, jotka pääsääntöisesti ovat kiviaineksen ottoalueita, jäävät muutoksen ulkopuolelle.

Tiealueiden omistusoikeusjärjestelmään siirtymisestä huolimatta maantien lakattua yleisenä tienä syrjään jäämisen johdosta tai tien tultua lakkautetuksi säilyvät nykyiset säännökset jokseenkin ennallaan, eli tällaiset tienpitäjän omistamat tiealueet liitetään keskiviivaperiaatetta noudattaen tiehen rajoittuviin kiinteistöihin.

Asemakaava-alueella tai alueella, joka on rakennuskiellossa asemakaavan laatimiseksi, lakanneen tien alue siirtyy nykyisen lain tapaan kunnan omistukseen.

Pääperiaatteesta on joitain poikkeuksia, koska omistusoikeuden perustaminen tiealueisiin edellä esitetyllä tavalla ei aina ole tarkoituksenmukaista.

Valiokunta viittaa muilta osin perustuslakivaliokunnan lausuntoon PeVL 3/2005 vp, jossa seikkaperäisesti on tarkasteltu tieoikeuden muuttamista omistusoikeudeksi.

Tutkimusoikeus

Perustuslakivaliokunta pitää lausunnossaan PeVL 3/2005 vp nykyiseen lakiin ja maantielakiehdotukseen verrattuna parempana, että 1. lakiehdotuksen 16 §:n mukaisten tutkimustöiden suorittamiseksi tulisi saada lupa. Lausunnosta ei kuitenkaan ilmene, olisiko luvan myöntäjänä maanomistaja vai viranomainen. Lupaviranomaisena olisi ilmeisesti kiinteästä omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977), jäljempänä lunastuslain, 84 §:n tapaan lääninhallitus. Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että perustuslakivaliokunnan lausunnon mukainen ehdotus johtaa hallinnollisesti kestävämpään tilanteeseen, koska vuosittain hyväksytään noin 100 tiesuunnitelmaa ja miltei jokainen niistä on edellyttänyt tutkimustöitä. Tiesuunnitelmaa aikaisempaan suunnitteluvaiheeseen liittyviä tutkimustöitä tehdään vuosittain 35—50 hankkeella. Lisäksi tiepiirit tekevät muita esisuunnitelmia tai vähäisiä parantamissuunnitelmia, joista ei tehdä tiesuunnitelmia. Näitä suunnitelmia on noin 100 edellisten lisäksi, joten vuosittain kokonaismäärä on noin 250.

Erillisen mahdollisesti tarvittavan luvan lupahakemuksessa pitäisi jollakin tavoin määritellä myös tutkimusalue. Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että sen määrittäminen samaten kuin asianosaisten määrittely voi olla ennakolta vaikeaa, koska suunnittelun aikana voi tulla tarpeita uusien linjausten tutkimiseen. Lupamenettely edellyttäisi näin myös maanomistus-

tietojen tarkkaa selvittämistä. Tätä ei ole pidetty järkevänä vielä yleissuunnitteluvaiheessa, koska tielinja voi tarkemmassa suunnittelussa muuttua ja siirtyä eri maanomistajien maalle.

Liikenne- ja viestintäministeriön arvion mukaan lääninhallitusten nykyisillä resursseilla ei todennäköisesti pystyittäisi asiaa hoitamaan. Lupapäätös olisi valituskelpoinen, mikä kiistanalaisissa tapauksissa lisäisi hallinnollisia kustannuksia ja aiheuttaisi turhaa viivästystä suunnitteluvaiheessa. Valiokunta toteaa, että asiantuntijakuulemisen mukaan nykyinen järjestelmä ei ole aiheuttanut oikeusturvaongelmia.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että säännöksen tarkoittamissa tilanteissa ei ole vielä olemassa todellista tiehanketta, vaan kysymys on hankkeen suunnittelusta ja lähinnä vaihtoehtojen selvittelystä. Maantielain 27 §:ssä on säännökset yleisen tiesuunnitelman vuorovaikutusmenettelystä. Suunnitelman nähtävillä olosta ilmoitetaan paikkakuntalaisille sanomalehdissä ja kunnassa julkaistavalla kuulutuksella. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että yleis- tai tiesuunnitelma on maanomistajan kannalta huomattavasti sitovampi vaihe kuin suunnitteluvaihetta edeltävä tutkimus, joka ei välttämättä edes johda tiesuunnitelmaan. Tämän vuoksi valiokunta katsoo, että alkuvaiheen menettelyjen ei pitäisi olla varsinaista suunnitteluvaihetta järeämpiä. Valiokunta pitää tämän vuoksi hallituksen esityksessä esitettyä sääntelyä parempana.

Arvohetki

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan ehdottanut, että 1. lakiehdotuksen 76 §:n 1 momenttia tai 74 §:n 1 momenttia tarkistettaisiin niin, että korvauksen määrää arvioitaessa olisi otettava huomioon, olisiko korvauksensaajalla todennäköisesti ollut mahdollisuus saada tiealueelle maa-ainoslupa, ellei tiehanketta olisi toteutettu. Perustuslakivaliokunnan ehdotus on jo oikeuskäytännössä (KKO:n ennakkopäätöksellä 1998:126) ratkaistu valiokunnan tarkoittamalla tavalla, joten liikenne- ja viestintävaliokunta ei näe tarvetta säännösten muuttamiseen.

Poikkeuslakien välttäminen

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta kiinnittää valtioneuvoston huomiota siihen, että tulee ryhtyä toimenpiteisiin vastikemaan luovuttamisesta yleistä tietä varten toimittavan tilusjärjestelyn yhteydessä annetun lain (45/1971) kumoamiseksi.

Yksityiskohtaiset perustelut**1. lakiehdotus**

17 §. Tien suunnittelu ja alueiden käytön suunnittelu. Ehdotetun säännöksen mukaan yleisiä tiesuunnitelmia ei saa hyväksyä vastoin oikeusvaikutteista kaavaa. Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että säännöksen sanamuoto on ongelmallinen, koska yleissuunnitelma jouduttaisiin laatimaan asemakaava-alueella tiesuunnitelmataarkkuudella, jos yleissuunnitelma on asemakaavan vastainen. Ehdotuksen mukaan jouduttaisiin muuttamaan maakuntakaavaa, yleiskaavaa ja asemakaavaa ennen kuin yleissuunnitelma voitaisiin hyväksyä.

On tarkoituksenmukaisempaa, että yleissuunnitelma perustuu sitä tarkkuustasoltaan vastaavaan maakuntakaavaan tai yleiskaavaan. Alueiden käytön yleispiirteiden suunnittelu ja tiehankkeen alustava suunnittelu tapahtuvat tällöin samanaikaisesti. Näin yleiskaavan ja yleissuunnitelman kanssa ristiriidassa oleva asemakaava voidaan katsoa vanhentuneeksi, ja yleiskaava olisi ohjeena sekä asemakaavan että tiesuunnitelman laatimisessa. Alueiden käytön suunnittelu ja tiehankkeen suunnittelu tarkentuvat tällöin vaiheittain ja tiesuunnitelma hyväksytään sen jälkeen, kun asemakaava on hyväksytty.

Edellytyksenä yleiskaavan hyväksymiselle vastoin asemakaavaa on, että kunta ja alueellinen ympäristökeskus puoltavat asiaa. Tällä varmistetaan se, ettei yleissuunnitelmaa hyväksytä asemakaava-alueella vanhentuneen yleiskaavan perusteella.

Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että yleissuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin maakuntakaavaa tai oikeusvaikutteista yleiskaavaa sekä

että yleissuunnitelma voidaan hyväksyä vastoin voimassa olevaa asemakaavaa sillä edellytyksellä, että kunta ja alueellinen ympäristökeskus puoltavat yleissuunnitelmaa. Edelleen tiesuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin oikeusvaikutteista kaavaa.

Valiokunta on tehnyt vastaavat muutokset 2 momentin muotoiluun.

27 §. Vuorovaikutus. Valiokunta on tehnyt kielellisen korjauksen 2 momentin muotoiluun.

37 §. Liittyminen maantiehen. Pykälän 1 momentin mukaan tienpitoviranomainen voi myöntää luvan maantien uudelle liittymälle tai kielletyn liittymän käytölle taikka olemassa olevan liittymän uudelle käyttötarkoitukselle. Edellytyksenä mainitaan muun muassa se, että kiinteistön tarkoituksenmukainen käyttö vaatii liittymän. Edellytyksenä on joka tapauksessa, että liikenneturvallisuus ei vaarannu. Tienpitoviranomaisen kokonaisharkinnassa on luvan myöntäminen ja myös mahdollisen vaihtoehtoisen luvan myöntäminen toiseen paikkaan kuin haettuun.

Tiesuunnitelmassa voidaan antaa määräyksiä myös maatalousliittymistä. Pykälän 1 momentissa säädetään, että lupa maatalousliittymälle on siinä momentissa tarkoitettulle maantielle annettava, jos liittymä ja sen sijainti on sellainen, ettei liikenneturvallisuus liittymän vuoksi vaarannu. Maatalousliittymän osalta on tienpitoviranomaisen harkintavalta hyvin rajoitettu.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että maaseudulla on usein aihetta kiinteistöjen uudelleen järjestelyyn ja tämän johdosta voi myös kysymys maatalousliittymän käyttötarkoituksen muuttamisesta tulla ajankohtaiseksi. Valiokunta korostaa, että tämäläisissä maaseudun järkevälle asuttamiselle tärkeissä tilanteissa käyttötarkoituksen muuttamiseen tulee suhtautua myönteisesti niissä tapauksissa, joissa edellytykset maantien liittymälle täyttyvät.

40 §. Liittymän poistaminen. Valiokunta on 2 momentissa yleisen terminologian mukaan muuttanut sanonnan "mahdollisuudesta tulla

kuulluksi" sanonnaksi "tilaisuudeksi tulla kuul-luksi".

52 §. *Tienvarsimainonta ja -ilmoittelu.* Tienvarsimainonnan poikkeuslupan edellytyksiä tulisi perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan tämentää ja helpottaa. Perustuslakivaliokunta toteaa, että kielto voi johtaa tarpeettomaan sananvapauden rajoittamiseen ja voi vaikeuttaa elinkeinon harjoittamista. Liikenne- ja viestintävaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että tienvarsimainonnan ja -ilmoittelun kiellon lähtökoh-taisena tarkoituksena on turvata liikenneturvalli-suus. Liikenneturvallisuuden perimmäisenä syy-nä on taata jokaisen perustuslaillinen oikeus elä-mään ja turvallisuuteen. Tämän vuoksi valio-kunta katsoo, että liikenneympäristö tulee rauhoittaa eikä liikenteeseen kuulumatonta infor-maatiota tule lisätä. Valiokunta pitää sen vuoksi hallituksen esityksen säännöstä tarkoituksenmu-kaisena ja opastusta tai matkailua ensisijaisina perusteina poikkeuksen myöntämiselle. Sään-nöksessä mainittuna muuna sellaisena syynä tu-lee kuitenkin myös pitää matkailuun liittyvää, vaikkakaan ei suoranaisesti siihen kuuluvaa, elinkeinoa ja sen harjoittamista. Tällaisena on pidettävä esimerkiksi tilalta myytäviä omia tuot-teita kuten marjoja ja hedelmiä tai niiden jalos-tustuotteita.

Ulkomainonnasta säädetään voimassa olevan lain mukaan luonnonsuojelulain 36 §:ssä ja luonnonsuojeluasetuksen 16 §:ssä. Luonnonsuo-jeluasetuksen 16 §:ssä säädetään siitä, että mää-rättyjä tilaisuuksia koskevat ilmoitukset ja mai-nokset saa asettaa paikalleen aikaisintaan kuu-kausi ennen asianomaista tilaisuutta ja ne on poistettava viikon kuluessa siitä, kun tilaisuus on pidetty. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan luonnonsuojelulain 36 § tulee tarkistet-tavaksi tämän lakiehdotuksen valmistelun yh-teydessä. Ehdotettavassa laissa ei ole asetuk-senantovaltuussäännöstä, ja valiokunta pitää muutoinkin selvempänä, että myös luonnonsuo-jeluasetuksen 16 §:ssä oleva tarkentava säännös otetaan 2 momenttiin.

Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että eri puolilla maata viranomaiset soveltavat il-

moittelua koskevia ohjeita eri tavalla jopa niin, että toistuvan tilaisuuden, kuten kesäteatterin, il-moitus on poistettava vuorokauden kuluessa esi-tyksestä. Valiokunta toteaa, että esimerkiksi kesäteatteri-ilmoitukset ja muut lyhyemmän määräajan esillä olevat toistuvia tapahtumia kos-kevat ilmoitukset voi nyt ehdotetun muutoksen puitteissa sijoittaa järkevällä tavalla koko tapah-tuman ajaksi. Valiokunta katsoo, että säännök-sen noudattamista tulee valvoa ja että virano-maisohjeistuksella tulee tarvittaessa yhdenmu-kaistaa viranomaisten tulkinta ilmoittelusta.

Valiokunta on tehnyt vastaavan muutoksen momentin muotoiluun.

55 §. *Asianosaiset maantietoimituksessa ja ym-päristövahinkojen korvaaminen.* Valiokunta ehdottaa, että asianosaiskäsite pykälässä olisi yhdenmukainen hallintolain (434/2003) asian-osaiskäsitteen kanssa, jolloin asianosainen on toimituksen hakija ja muu henkilö, jonka oikeut-ta tai etua toimitus koskee. Valiokunta on näin ollen poistanut vaatimuksen, että toimituksen tu-lee välittömästi koskea muun henkilön oikeutta tai etua. Valiokunta on tehnyt vastaavat muutok-set pykälän muotoiluun.

56 §. *Haltuunotto.* Omaisuuden poistamis- ja siirtokustannusten korvaamista koskeva sään-nös on asiantuntijakuulemisissa osoittautunut jossain määrin epäselväksi. Lähtökohtana lii-kenne- ja viestintäministeriön säädösvalmistelussa on ollut, että maanomistajan asemaa ei ai-nakaan nykyisestä heikennetä, jolloin omaisuu-den poistamisen siirtokustannusten korvaami-nen on ollut valmistelussa itsestäänselvyys, eikä korvauskäytäntöä ole ollut tarkoitus muuttaa.

Ehdotetun 56 §:n 4 momentin sanamuodon lähtökohtana on omaisuuden poistamisesta ja poiston kustannusten korvauksista sopiminen. Lunastuslain 37 §:n 1 momentissa on säännös muuttamisen kustannuksista. Valiokunta toteaa, että näillä säännöksillä omaisuuden poistojen siirtokustannusten korvaaminen on minimis-sään jo lainsäädännöllisesti turvattu. Valiokunta katsoo kuitenkin, että epäselvyyksien välttämiseksi on parempi lisätä nykyistä yleistielain

(243/1954) 68 §:n 2 momenttia vastaava säännös kyseisen pykälän uudeksi 5 momentiksi.

Yhtenäisyyden vuoksi valiokunta ehdottaa sanan "siirtämisestä" lisäämistä myös 4 momenttiin.

Valiokunta on tehnyt vastaavat muutokset pykälän muotoiluun.

64 §. Tilusjärjestelyn edellytykset. Perustuslaki-valiokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa tilusjärjestelyn suorittamisen edellytyksiä 2 momentissa muutettavaksi siten, että "merkittävän haitan" sijaan haitta määriteltäisiin "sannottavaksi haitaksi". Valiokunta on tehnyt vastaavan muutoksen momentin muotoiluun.

76 §. Arvohetki ja yleisen hintatason muutoksen huomioonottaminen. Valiokunta on tehnyt kielellisen täsmennyksen 2 momentin muotoiluun.

86 §. Maantietoimituksen rekisteröinti. Maanmittauslaitos ja liikenne- ja viestintäministeriö ovat ehdottaneet maantielain 86 §:ään lisättäväksi osittaisrekisteröintiä koskevan 2 momentin. Valiokunta pitää hyvänä osittaisrekisteröinnin mahdollistamista, minkä vuoksi valiokunta ehdottaa tämän sisältöisen uuden 2 momentin lisäämistä pykälään.

95 §. Liitännäisalueen lakkauttaminen. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa 1 momenttia täsmennettäväksi siten, että liitännäisalue on lakkautettava, kun sitä ei enää tarvita siihen tarkoitukseen, jota varten se on perustettu. Valiokunta on tehnyt vastaavat muutokset momentin muotoiluun.

105 §. Muutoksenhaku. Valiokunta on tehnyt kielellisiä korjauksia 2 ja 3 momenttiin.

106 §. Muutoksenhaun rajoitukset. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetään, että 106 §:n 1 momenttia täsmennetään siten, että kaavalla tarkoitetaan kyseisessä lainkohdassa oikeusvaikutteista yleiskaavaa tai lainvoimaista asemakaavaa siten kuin voimassa olevassa laisakin on menetelty.

Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että valitusoikeutta harkittaessa on otettava huomioon se, mitä tosiasiallisesti kullakin kaavalla on hyväksytty. Maakuntakaava on yleispiirteinen suunnitelma maakunnan alueiden käytöstä. Siinä esitetään yhdyskuntarakenteen ja alueiden käytön perusratkaisut. Maakuntakaavassa ratkaistaan muun muassa teiden tarve ja yleispiirteinen sijainti eli maastokäytävä, jonka kautta tie kulkee. Tien sijainti tarkentuu vaihteittain kaavoituksen ja tiesuunnittelun edetessä. Tästä myös seuraa se, että valitusoikeus tien yksityiskohtaisesta sijainnista ja teknisistä ratkaisuista säilyy, vaikka tie sijoittuisikin maakuntakaavassa esitetylle paikalle. Tien tarpeettomuuteen ei valituksessa voitaisi kuitenkaan enää vedota, kun tie on esitetty ja tarve selvitetty maakuntakaavan yhteydessä. Kun maakuntakaavassa ratkaistaan myös tien yleispiirteinen sijainti, ei valituksessa voitaisi vedota myöskään kylän toiselta puolelta ohittaviin linjausvaihtoehtoihin. Käytännössä tällaisilla kaavasta poikkeaviin ratkaisuihin perustuvilla valituksilla ei ole mahdollisuuksia myöskään menestyä, koska tien suunnittelun tulee perustua oikeusvaikutteiseen kaavaan ja suunnitelmaa ei voida myöskään hyväksyä kaavan vastaisesti. Toisaalta, mikäli tien suunnittelun yhteydessä perustellusti voidaan osoittaa kaavan mukainen ratkaisu virheelliseksi, asia on selvitettävä tarkistuksen yhteydessä.

Edelleen tien lopullinen sijainti voi poiketa myöskin yleiskaavassa esitetystä linjauksesta. Linjauksen tarkentuessa valitusoikeus tien sijainnista säilyy siten myös yleiskaavassa esitetystä linjauksesta huolimatta. Asemakaavassa tien teknisiä ratkaisuja ei ole yleensä tarkasti määritelty. Valitusoikeus tältä osin säilyy myöskin asemakaavasta riippumatta.

Valiokunta pitää parempana, että kullakin kaavatasolla ratkaistaan sille tyypillisiä asioita, joista ei ole lakiesityksen mukaan mahdollista valittaa. Maakuntakaava ei tässä suhteessa poikkea muista kaavatasoista, kun otetaan huomioon maakuntakaavassa tosiasiallisesti ratkaistavat asiat. Tästä johtuen valiokunta katsoo, että valitusoikeus voidaan rajata pois myös maakuntakaavassa ratkaistuista asioista. On lisäksi huo-

mattava, että maakuntakaava on yleensä ensimmäinen kaavamuoto, jossa merkittäviä tielinjauksia selvitetään. Maakuntakaava on usein myös ainoa kaava alueella. Edellä mainitusta johtuen valiokunta katsoo, että pykälä tulee hyväksyä hallituksen esityksen mukaisena.

109 §. Tarkemmat säännökset ja määräykset. Valiokunta on 2 momenttiin lisännyt direktiivin tunnuksen.

110 §. Voimaantulo. Liikenne- ja viestintäministeriön esityksestä valiokunta ehdottaa, että laki tulee voimaan 1. päivänä tammikuuta 2006. Valiokunta on tehnyt vastaavan muutoksen 1 momentin muotoiluun.

Lakialoite

Käsittelmänsä aloitteen LA 15/2004 vp suhteen valiokunta on asettanut kielteiselle kannalle.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että 2., 3. ja 4. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että lakialoite LA 15/2004 vp hylätään.

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Maantielaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1—15 §
(Kuten HE)

2 luku

Maantien suunnittelu

16 §
(Kuten HE)

17 §

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä maakuntakaava ja yleiskaava on otettava huomioon siten kuin maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään. Yleissuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin maakuntakaavaa tai oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Yleissuunnitelma voidaan hyväksyä vastoin voimassa olevaa asemakaavaa, jos kunta ja alueellinen ympäristökeskus sitä puoltavat. Tiesuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin oikeusvaikutteista kaavaa.

(3—5 mom. kuten HE)

18—26 §
(Kuten HE)

Tien suunnittelu ja alueiden käytön suunnittelu

(1 mom. kuten HE)

27 §

Vuorovaikutus

(1 mom. kuten HE)

Ennen suunnitelman hyväksymistä on 1 momentissa mainituille tahoille varattava tilaisuus muistutuksen tekemiseen suunnitelmasta. Tässä tarkoituksessa tulee kunnan pitää yleis- ja tie-suunnitelma yleisesti nähtävänä 30 päivän ajan. Muistutukset suunnitelmaa vastaan on toimitettava kunnalle ennen *nähtävänäoloajan* päättymistä. Kunnan tulee toimittaa lausuntonsa nähtävillä olleesta suunnitelmasta ja sitä vastaan tehdyistä muistutuksista sekä jätetyt muistutuskirjelmät tienpitoviranomaiselle. Suunnitelman nähtäväksi asettamisesta sekä muistutusten tekemistavasta ja -ajasta on kunnan kuulutettava niin kuin kunnalliset ilmoitukset asianomaisessa kunnassa julkaistaan. Tienpitoviranomaisen on lähetettävä kirjallinen ilmoitus suunnitelman nähtäväksi asettamisesta sellaisille suunnitelman vaikutusalueen kiinteistön omistajille tai haltijoille, joiden asuinpaikka on toisessa kunnassa ja on asiakirjoissa mainittu tai muuten tunnettu.

(3—6 mom. kuten HE)

28—32 §
(Kuten HE)

3 luku

Maantien kunnossapito, väliaikaiset liikennejärjestelyt sekä liittymät ja maantiehen kohdistuvat muut toimenpiteet33—39 §
(Kuten HE)

40 §

Liittymän poistaminen

(1 mom. kuten HE)

Tienpitoviranomainen voi päättää poistaa kustannuksellaan asemakaavan vastaisen liittymän tai estää sen käytön, jos hyväksyttävä korvaava kulkuyhteys on järjestetty. Ennen päätöksen tekemistä on asianomaiselle kiinteistön omistajalle tai haltijalle varattava *tilaisuus* tulla kuulluksi ja, jos liittymää käytetään yleisesti liikenteeseen, tulee asiasta kuuluttaa.

41—43 §
(Kuten HE)

4 luku

Maantialueen ulkopuolisia alueita koskevat maankäyttörajoitukset44—51 §
(Kuten HE)

52 §

Tienvarsimainonta ja -ilmoittelu

(1 mom. kuten HE)

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kielto ei koske kokous-, tiedotus-, huvi- tai muuta sellaista tilaisuutta taikka vaaleja tai kansanäänestystä koskevaa ilmoittelua eikä rakennuksessa ja sen läheisyydessä tapahtuvaa ilmoittelua paikalla harjoitettavasta toiminnasta ja siellä myytävistä tuotteista. *Tällaisia tilaisuuksia koskevat ilmoitukset ja mainokset saa asettaa paikalleen aikaisintaan kuukautta ennen asianomaista tilaisuutta, ja ne on poistettava viikon kuluessa siitä, kun tilaisuus on pidetty.*

(3 mom. kuten HE)

5 luku

Alueiden hankkiminen ja korvaukset53 ja 54 §
(Kuten HE)

55 §

Asianosaiset maantietoimituksessa ja ympäristövahinkojen korvaaminen

Maantietoimituksen asianosainen on toimituksen hakija ja muu henkilö, jonka oikeutta tai etua toimitus (*poist.*) koskee. Tien rakentamisesta tai sen käyttämisestä aiheutuvasta haitasta tai vahingosta voidaan vaadittaessa määrätä korvaus lunastuslain 38 §:n estämättä.

(2 mom. kuten HE)

56 §

Haltuunotto

(1—3 mom. kuten HE)

Jos haltuun otetulla alueella olevan omaisuuden poistamisesta tai siirtämisestä ei päästä sopimukseen, tienpitoviranomaisen on asetettava poistettavan omaisuuden omistajalle tai haltijalle kohtuullinen ja tietyön kannalta sopiva määräaika, jonka päätyttyä tienpitoviranomainen poistaa omaisuuden. Tällöin on tienpitoviranomaisen ennen omaisuuden poistamista, mikäli mahdollista, ilmoitettava siitä poistettavan omaisuuden omistajalle tai haltijalle.

Jos tietarkoituksiin luovutettavalta tai luovutetulta alueelta joudutaan poistamaan tai siirtämään rakennuksia, varastoja tai laitteita taikka puita, kasvavaa satoa tai muuta kasvillisuutta, on siitä aiheutuvan vahingon tai haitan lisäksi korvattava asianomaiselle aiheutuneet poistamis- tai siirtämiskustannukset. (Uusi)

57—63 §
(Kuten HE)

64 §

Tilusjärjestelyn edellytykset

(1 mom. kuten HE)

Tilusjärjestelyn suorittaminen edellyttää lisäksi, että:

1) edellä 1 momentin 1 kohdassa mainitussa tapauksessa sillä saadaan aikaan merkittävä parannus kiinteistöjaotukseen;

2) siitä ei aiheudu kenellekään *sanottavaa* haittaa; ja

3) se ei vaikeuta asemakaavan toteuttamista.

(3 mom. kuten HE)

65—75 §
(Kuten HE)

76 §

Arvohetki ja yleisen hintatason muutoksen huomioon ottaminen

(1 mom. kuten HE)

Jos yleinen hintataso on arvohetken jälkeen kohonnut, on lopullinen korvaus tai, jos ennakko- ja lopullisen korvausten välillä on määrätty, lopullisen lunastus- ja toimituksessa määrätyn ennakko- ja lopullisen korvauksen välinen erotus (*poist.*) sovitettava kohonnutta hintatasoa vastaavaksi.

77—85 §
(Kuten HE)

86 §

Maantietoimituksen rekisteröinti

(1 mom. kuten HE)

Maantietoimituksesta voidaan tehdä merkinnät kiinteistörekisteriin muutoksenhakemuksista huolimatta niiden kiinteistöjen osalta, joita muutoksenhaku ei koske. Myös muutoksenhaun kohteena olevien kiinteistöjen osalta maantietoimituksesta voidaan tehdä merkinnät kiinteistörekisteriin, jos muutoksenhaku ei vaikuta lunastuksen kohteen vahvistamiseen taikka tehtäviin merkintöihin. Kiinteistörekisterin pitäjän on näissä tapauksissa pyydettävä maaoikeudelta lupa rekisteröintiin. Asian ratkaisee maaoikeuden puheenjohtaja. (Uusi)

87 §
(Kuten HE)

6 luku

**Maantien lakkaaminen ja lakkauttaminen
sekä liitännäisalueen lakkauttaminen**88—94 §
(Kuten HE)

95 §

Liitännäisalueen lakkauttaminen

Tienpitoviranomainen lakkauttaa liitännäisalueen, kun sitä ei enää tarvita *siihen tarkoitukseen, jota varten se on perustettu*. Liitännäisalueen lakkauttamista koskevasta menettelystä on soveltuvien osin voimassa, mitä tiesuunnitelmasta säädetään. Kun liitännäisalue lakkauteaan, lakkaa samalla siihen kohdistunut tieoikeus.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

96—98 §
(Kuten HE)

7 luku

Erinäiset säännökset99—104 §
(Kuten HE)

105 §

Muutoksenhaku

(1 mom. kuten HE)

Kunnalla, alueellisella ympäristökeskuksella ja maakunnan liitolla on oikeus hakea valittamalla muutosta *sellaiseen* yleis- ja tiesuunnitelman *hyväksymispäätökseen*, jonka vaikutukset ulottuvat kunnan alueelle tai viranomaisen toimialueelle.

Rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä tai säätiöllä on oikeus toimialaansa kuuluvissa asioissa hakea valittamalla muutosta *sellaiseen* yleis- ja tiesuunnitelman *hyväksymispäätökseen*, jonka vaikutukset ulottuvat yhteisön tai säätiön toiminta-alueelle.

(4 mom. kuten HE)

106—108 §
(Kuten HE)

109 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Tiehallinto antaa maanteiden pitoa koskevat tekniset ohjeet sekä Euroopan laajuisen tieverkon tunnelien turvallisuutta koskevista vähimmäisvaatimuksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/54/EY täytäntöönpanoa ja soveltamista koskevat tekniset määräykset. Maanmittauslaitoksen keskushallinto antaa maantietoimituksen suorittamisen ohjaamiseksi tarpeelliset asiakirjojen kaavat, määräykset rajamerkeistä ja muista maastomerkeistä sekä maantietoimituksessa suoritettavien mittauksen tarkkuudesta.

8 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

110 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2006.

(2 mom. kuten HE)

111—115 §
(Kuten HE)

Helsingissä 10 päivänä toukokuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Markku Laukkanen /kesk	Erkki Pulliainen /vihr
vpj.	Matti Kangas /vas	Eero Reijonen /kesk
jäs.	Mikko Alatalo /kesk	Arto Seppälä /sd
	Leena Harkimo /kok	Timo Seppälä /kok
	Saara Karhu /sd	Lasse Virén /kok
	Marjukka Karttunen /kok	Raimo Vistbacka /ps
	Inkeri Kerola /kesk	vjäs. Reijo Paajanen /kok
	Risto Kuisma /sd	Lyly Rajala /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker.